

ARTIKULE CECHU MALÍŘŮ A SOCHAŘŮ V OLOMOUCI

Nová ustanovení a pořádek, podle kterého se bude ctihodné bratrstvo jejich městských malířů a sochařů v královském městě Olomouci v Markrabství moravském řídit.

První ustanovení. Poté, co se jako nutné a první přede všemi věcmi shledává, že mezi těmi, kdo milují umění, se musí dodržovat řádný pořádek a stejně tak, jako byl řádný pořádek a porozumění dodržován před mnoha lety, tak chceme také i nadále za obdržených nejjasnějších císařských privilegií my městští malíři a sochaři zřídit nové stejně utvořené bratrstvo pod jménem sv. Lukáše Evangelisty; a protože tento záměr zvláště vede k větší cti Boha a křesťanské zbožnosti; proto má být také toho času každý člen našeho bratrstva a v budoucnu člen vstupující nakloněný jediné oblažující katolické víře a žádně jiné, vést zbožný a počestný způsob života, také být zavázán a povinen vést osoby ve svém učení a jiné ve službě mající ke stejnému způsobu života.

Druhé ustanovení. A aby mohly být spolehlivěji pokryty výdaje a potřeby, které se našemu bratrstvu často přihodí, bude každý člen bratrstva povinen každoročně vložit nejméně jeden šilink a 48 krejcarů do zdejší pokladny, oproti tomu bude povinen námi zvolený a olomouckým magistrátem potvrzený cechmistr každoročně zhotovit a odevzdat řádné vyúčtování všech uskutečněných příjmů a výdajů.

Třetí ustanovení. Každého čtvrt roku bude na náklady pokladny našeho bratrstva sloužena mše svatá za duše našich bývalých členů spocívajících v Bohu, které se musí každý člen povinně zúčastnit a nikdo se tomu bez závažné příčiny nebude vyhýbat, stejně jako je každý člen povinen sloužit o svátku sv. Lukáše jako vyvoleného patrona našeho bratrstva k jeho cti bohoslužbu, tamtéž se každý a jeden s horlivostí dostavit a v žádném případě se tomuto nevyhnout.

Čtvrté ustanovení. Podle tohoto ctěného pořádku bratrstva se mají v průběhu roku konat dvě až tři shromáždění, kde má být zaplacen roční příspěvek zmíněný ve druhém ustanovení, provedena řádná volba cechmistrů, za tyto cechmistry mají být zvoleni dva členové a to na jedné straně jeden malíř, na druhé straně jeden sochař, a má být přečteno a schváleno roční vyúčtování. V případě, že se by se měly vyskytnout neodkladné záležitosti nebo také v případě, že někdo bude chtít být do našeho bratrstva přijat nebo z něj bude chtít vystoupit, může být výjimečně za obvyklý poplatek svoláno shromáždění. Žádný

65 Ondřej Zahner, Immaculata, třicátá léta 18. století, pískovec, kostel sv. Michala v Olomouci, hlavní průčelí.

66 Jan Kammereith, Panna Marie Růžencová se sv. Dominikem, kolem 1750 (?), dřevo, zlacení, kostel sv. Michala v Olomouci.

člen našeho bratrstva není zmocněn ani oprávněn přijmout nebo zprostit učedníka členství podle své vlastní libosti bez shromáždění, nýbrž má takovéto přijetí nebo vyloučení proběhnout za přítomnosti celého shromážděného bratrstva a za přítomnosti k tomuto určeného pana radního komisaře, v případě, že se tedy předem přichystané shromáždění zrovna kvůli nedostatku času či jinak závažných příčin nemůže konat, budou takovémuto přijetí či vyloučení přítomni přinejmenším cechmistrů s jedním nebo dvěma dalšími členy; ten ale, kdo chce vstoupit do učení, se musí především prokázat pravým zacho-
vacím (rodným) listem a potvrzením svého čestného původu, kdo je ale podřízeným poddaným, ten se musí prokázat na základě nejjasnějšího vydaného císařského patentu písemným souhlasem obdrže-
ným od své vrchnosti. Pokud vše v odsouhlasené míře prokázal, pak může být do učení přijat a je povinen vložit do pokladny zápisné ve výši 3 zlatých a 34 krejcarů a také dát vyhlášovateli 18 krejca-
rů; a všichni učedníci se budou učit 5 let, jedině, že by nastalo to a je to dovoleno, že se se svým učitelem učedník dohodne na odpuštění jednoho roku a takto pak setrvá v učení po dobu 4 let.

A když jeden z našich členů bude chtít svého učedníka zprostit členství, je povinen on, učedník, do pokladny odvést zprošťovací poplatek 5 zlatých, zápisné 35 krejcarů a ohlašovateli taktéž 18 krejcarů. V případě, že učedníkovi během jeho učednických let jeho učitel zemře, má mu být přidělen nejpozději po uplynutí jednoho či nejdéle dvou měsíců učitel jiný, a pokud se tak stane cechmistru bratrstva, ale on již bude zaopatřen a nebude potřebovat dalšího učedníka, pak jej může okamžitě přijmout druhý, třetí nebo čtvrtý.

Páté ustanovení. Také v tomto královském hlavním městě Olomouci, jeho kraji a okolí není žádný malíř, sochař ani štukatér, který není členem zdejšího olomouckého bratřského cechu, zmocněn ani oprávněn vykonávat své umění, ať už pod jakoukoli záminkou či z jakéhokoli důvodu, ať už sám nebo také prostřednictvím tovaryše nebo učedníka, jedině v případě, že by se nacházel pod ochranou nějakého kláštera či vrchnosti, čemuž na základě nejjasnějšího císařského generálního patentu nelze zabránit. A není nikomu takovému dovoleno přijmout učedníka a už vůbec se mu nedovoluje vyučovat, nýbrž se to výrazně zakazuje.

Pokud se ale ukáže, že se nějaký malíř, sochař nebo štukatér nachází v olomouckém kraji a pod správou města nebo se dokonce zdržuje v měštanském domě a chce své umění provádět dle vlastní libosti, tak se musí prostřednictvím magistrátu oproti poplatku nechat začlenit do našeho bratrstva nebo od vykonávání svého umění upustit. A i když se stane, že se bude v tomto olomouckém kraji nacházet výjimečně nadaný malíř, sochař nebo štukatér a nebude se chtít rozhodnout začlenit se do našeho bratrstva, nesmí být ani tomuto nadanému umělci dovoleno provádět ani tu nejmenší práci. Pouze v případě, že se tento umělec může prokázat povolením dvora nebo dekretem o královské ochraně, ale i kdyby přece toto všechno měl, tak se mu přesto musí zabránit a zcela zakázat podporovat tovaryše nebo přijmout učedníka.

Šesté ustanovení. Poté co se také častěji proti všemu pořádku stává, že truhlářští mistři přijímají sochařskou práci a tyto kusy pak částečně sami, částečně s pomocí sochařského tovaryše jsou zvyklí

zhotovovat; jako se pak kameníci často nezvykle opovažují kromě své práce dohodnout na ceně a troufat si na práci sochaře; ke kterým si proti všemu pořádku najímají naše tovaryše; protože ale jak toto započaté úsilí stolařů a kameníků, tak případy popsané v předcházejícím pátem ustanovení, vedou k naší škodě a úplnému zániku; proto se nemá žádný stolařský ani kamenický mistr opovážít pod hrozbou trestu dle rozhodnutí městské vrchnosti tuto práci přijmout a už vůbec si nesmí dovolit kvůli ní vydržovat sochařské tovaryše.

Seďmé ustanovení. Když se stane, že jeden z našich uměleckých spřízněnců bude chtít do tohoto bratrstva vstoupit a s tím také dodržovat současný pořádek, bude se od něj požadovat, aby předložil obvyklé platné potvrzení jeho řádně absolvovaných učednických let, pak také ale aby byl býval nejméně tři roky na studiích v cizině, zejména cestoval k umělci do cizí země a města a pracoval tam, aby byl o to více užitečný a potřebný, aby tak dostal příležitost vidět různá umělecká díla a učit se z nich a tím dosáhl stavu chvályhodného umělce. Pokud se toto všechno stane a jak bylo výše zmíněno a někdo takový požaduje, aby mohl vstoupit do našeho bratrstva, pak se tedy má spojit s cechmistrem a náležitě požádat o shromáždění bratrstva; když je bratrstvo shromážděno, tak tento za podpory jednoho občana vystoupí, přednese ve vsí počestnosti svou žádost, aby mohl vytvořit zkušební kus, čemuž také bratrstvo v plné míře vyhoví a nebude vyžadovat, aby daný zkušební kus musel zaplatit. Oproti tomu však zaplatí zhotovitel zkušebního kusu jako úhradu nastalých výdajů (pokud v opačném případě nebude přijat) naši pokladně ihned 30 zlatých, veškerému bratrstvu 1 zlatý a 10 krejcarů, ohlašovatelé pak 18 krejcarů.

Osmé ustanovení. Co se týká zkušebních kusů, tak malíř má zhotovit dva, jeden olejovými a druhý vodovými barvami, formu a způsob mu určí bratrstvo, avšak duchovní a prodejné kusy, aby tím neutrpěl žádnou škodu, a jeden zkušební kus na dřevě pozlatit krásným zlatem; pokud jde o sochaře, tomu bude jakou zkušební kus zadána socha nebo sousoší dle představy bratrstva.

Deváté ustanovení. Pokud je uchazečem malíř, musí zhotovit svůj zkušební kus u cechmistra malíře, pokud je to ale sochař, u cechmistra sochaře. Na zhotovení mu bude uložena tříměsíční lhůta a v době, kdy bude zaměstnán vytvářením svých zkušebních děl, je mu tímto výrazně zakázáno z těchto kousků cokoli prodat nebo ale také přijmout nějakou práci; aby bylo možné zjistit, zda zkušební kus dělá sám nebo s pomocí jiného umělce, bude povinností cechmistrů uchazeče během této lhůty navštívit, během této návštěvy pak má uchazeč, jak se náleží a dle jeho možnosti, cechmistru prokázat čest.

Desáté usnesení. Když bude mít uchazeč své kusy hotové, pak má požádat prvního cechmistra o řádné shromáždění členů, který jeho žádosti vyhoví. Toto shromáždění se bude konat za přítomnosti k tomuto určeného pana radního komisaře, přičemž má uchazeč ukázat své zkušební kusy a poté odejít, v jeho nepřítomnosti budou jeho zkušební díla hodnocena shromážděným bratrstvem jako dobrá, způsobilá nebo nezpůsobilá k posouzení, pokud se zde najde jedna nebo několik viditelných chyb, bude mu v tom případě nařízeno zaplatit částku 3 zlaté nebo nejvýše 4 moravské toлары. Pokud bude ale jeho zkušební kus shledán nezpůsobilým a nebude uznán, pak bude uchazeč na základě nejctěnějšího císařského generálního patentu odmítnut a v žádném případě nebude přijat do bratrstva. V opačném případě ale, pokud bude často zmiňovaný zkušební kus veškerým bratrstvem uznán jako způsobilý a prohlášen za upotřebitelný, bude v každém případě akceptován a přijat za člena, takže je poté povinen a zavazuje se zaplatit do pokladny bratrstva poplatek 24 zlatých, za konání shromáždění 1 zlatý a 10 krejcarů, ohlašovatelé 18 krejcarů a cechmistřovi za poskytnuté prostory 4 moravské toлары. Tímto se stane naším novým členem a kolegou a čestně se zavazuje, že bude žít co nejpřesněji podle prvního ustanovení a především vést ctnostný, zbožný a počestný způsob života, jako se pak také tímto každému jednomu členovi našeho bratrstva výrazně pod hrozbou trestu dle rozhodnutí městské vrchnosti zakazuje, aby se někomu zachtělo při práci nadbíhat a přetáhnout k sobě. Jako také není vůbec dovoleno, nýbrž spěšným poslem zakázáno, aby se nikdo neodvážil nějakého tovaryše nebo učedníka svého spolubratra si zavázat a vzít ho k sobě nebo kamkoli jinam, jakož i tovaryši, který vystoupil z cechu, poskytnout místo. Jedině že by se tak stalo s dobrým porozuměním a povolením bratrstva.

Jedenácté ustanovení. Pokud bude chtít do bratrstva vstoupit syn našeho člena, pak nemusí na prvním shromáždění při žádosti o vykonání zkušebních kusů jako někdo cizí zaplatit poplatek 30 zlatých, nýbrž jen 20 zlatých, pro bratrstvo 1 zlatý 10 krejcarů a ohlašovatelé 18 krejcarů, stejně tak bude pak při druhém shromáždění a předvedení zkušebních kusů, pokud tyto nebudou odmítnuty, ale shledány jako dobré a vhodné, znovu povinen zaplatit do pokladny částku 14 zlatých, pro shromáždění 1 zlatý 10 krejcarů a ohlašovatelé 18 krejcarů. Stejně tak musí ti, kdo chtějí vstoupit do našeho bratrstva, být srozuměni s tím, že pokud zesnulý člen zanechá vdovu nebo dceru na vdávání (stejně jako další žijící příbuzné), budou těmto samozřejmě odpuštěny poplatky ve výši 20 zlatých.

67 Jan Michael Scherhauf, Immaculata 1765, pískovec, Rýmařov - V Lipkách.

68 Olomoucký sochař (Wolfgang Träger?),
oltář sv. Aloise Gonzagy, padesátá léta
18. století, chrám Panny Marie Sněžné
v Olomouci.

Ale tímto se také vyhrazuje a ustanovuje, že synové našich členů budou muset cestovat a dva až tři roky strávit v cizině.

Dvanácté ustanovení. Pokud se stane, že člen našeho bratrstva vymění dočasné bytí za věčnost, pak je povinností všech členů zesnulého dle křesťanského katolického zvyku doprovodit na pohřeb a nejstarší cechmistr nechá na účet pokladny bratrstva během nebo ihned po pohřbu sloužit mši, které se každý spolubratr bezpodmínečně zúčastní.

Konečně a naposled jsou povinni všichni členové bratrstva městského cechu malířů a sochařů královského města Olomouce žít co nejvěrněji dle obecných pravidel, zaznamenaných ustanovení a předepsaných bodů, všechny tyto pevně a nezlomně dodržovat a aby se nejednalo proti nim, jsou úřadující cechmistrři povinni a zavazují se bedlivě na to dohlížet, zvláště protože všechno toto usiluje a přispívá k větší slávě Boha, nejjasnější Panny Marie a svatého evangelisty Lukáše jako vyvoleného patrona našeho bratrstva.²³²

232 Originální znění přepisu viz Röder 1934, s. 22–29; překlad Soňa Morcinková.